

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ, ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАЗВ АДМІНІСТРАТИВНИХ УСТАНОВ НІМЕЧЧИНИ

Останнім часом відчувається гостра необхідність виведення закономірностей у перекладі назв адміністративних установ через активізацію співпраці між Україною та Німеччиною, обміну досвідом між двома країнами та їхніми посадовими особами. Тому саме зараз для перекладачів гостро постає питання, які перекладацькі трансформації слід використовувати під час перекладу назв таких адміністративних установ, як: *Bundeskantleramt*; *Deutscher Bundestag*; *'Rat für Nationale Sicherheit und Verteidigung'* та ін..

Використання перекладацьких трансформацій є одним з найбільш спірних питань у перекладацькій практиці. Поняття «перекладацька трансформація» визначається як відношення між вихідним текстом і текстом перекладу, при цьому маються на увазі будь-які лексичні та граматичні мовні перетворення, які здійснюються для досягнення перекладацької еквівалентності або ж «адекватності» перекладу всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов. Такий підхід дозволяє говорити про комплексний характер перекладацьких трансформацій і відповідає перекладацькій реальності [1: 117].

У сучасному перекладознавстві представлена велика кількість різних класифікацій перекладацьких трансформацій, але єдиної не існує. Так, наприклад, О.Д. Швейцер поділяє трансформації на такі рівні, як прагматичний, семантичний, преференціальний та стилістичний [5: 50]. В.Н. Комісаров вивів свою концепцію, де ділення проходить на три групи: лексична, граматична і комплексна [3: 78]. Л.К. Латишев поділив перекладацькі трансформації на: лексичні, стилістичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні та змішаного виду [4: 158]. Саме ця класифікація є найбільш розширеною і детальною, та розглядає трансформації з погляду основних компонентів мови: лексики, граматики, семантики та морфології.

Переважаюча кількість перекладознавців відносять до лексичних трансформацій: транскрипцію, транслітерацію, калькування та описовий переклад. С.І. Влахов та С.П. Флорін виокремлюють вісім видів лексичних трансформацій, що використовуються для перекладу реалій: транскрипція, транслітерація, субституція, калька, напівкалька, введення неологізму, освоєння та описовий переклад У запропонованому дослідженні

при перекладі назв адміністративних установ Німеччини використовувалися такі перекладацькі трансформації, як: калька, описовий переклад, субституція та транскрипція [2: 87–91].

Транскрипція – це механічне перенесення реалії з вихідної мови в мову перекладу засобами останньої з максимальним наближенням до оригінальної фонетичної форми [2: 54].

Субституція – це заміщення реалії при перекладі словом, функціонально схожим на оригінал [2: 89].

Калькування або калька є запозиченням шляхом буквального перекладу (зазвичай по частинах) слова або словосполучення, які дозволяють перенести в МП слово при максимальному збереженні семантичного змісту, але далеко не завжди без втрати колориту.

Описовий переклад реалій – це прийом перекладу, коли слово замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова, при цьому опис не надто докладний і складний [2: 107].

Багато вчених займалися питанням перекладу реалій, до яких належать і назви адміністративних установ, проте системного дослідження особливостей перекладу таких реалій, як адміністративні установи, у мовній парі німецька-українська проведено не було, що зумовлює *актуальність* дослідження.

Метою дослідження є аналіз перекладацьких трансформацій, що використовуються при перекладі назв адміністративних установ Німеччини українською мовою.

Об'єктом дослідження є способи перекладу німецьких реалій українською мовою.

Предметом дослідження слугують перекладацькі трансформації, які використовуються при перекладі політичних реалій українською та німецькою мовами.

Матеріалом дослідження слугували назви адміністративних установ та їх переклад, дібрані методом суцільної вибірки з офіційних сайтів відповідних установ Німеччини; документів про співробітництво Німеччини та України, відібраних з сайту українського представництва Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ, підручників з політології, Конституції Німеччини, тлумачних та двомовних словників.

У роботі розглянуто та досліджено використання перекладацьких трансформацій при перекладі назв адміністративних установ Німеччини українською мовою. Загалом було проаналізовано 166 одиниць назв адміністративних установ Німеччини та 195 варіантів їхнього перекладу українською мовою. Аналіз опрацьованого матеріалу показав, що для перекладу назв адміністративних установ Німеччини федерального рівня

українською мовою використовується такі перекладацькі трансформації, як: калька, описовий переклад, субституція та транскрипція.

Найчастотніша перекладацька трансформація – це калька (64 %) або 65 одиниць. Прикладами використання цього виду трансформації є: *Bundesministerium der Finanzen* – ‘Федеральне міністерство фінансів’, *Bundesamt für Ernährungssicherheit*, що має переклад ‘Федеральне відомство продовольчої безпеки’ та *Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung* – ‘Федеральне міністерство з економічного співробітництва та розвитку’.

Наступним за частотністю видом трансформації став описовий переклад (24%), відповідно 25 одиниць. До прикладів використання цього виду трансформації відносяться: *Kraftfahrt-Bundesamt* – ‘Федеральне управління з питань транспортних засобів’ або *Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben* – ‘Федеральне відомство з особливих питань у зв’язку з об’єднанням Німеччини’.

Третій вид трансформації – субституція (9 %) або 9 одиниць. До прикладів використання цього виду перекладацької трансформації відносяться: *Bundeskartellamt* – ‘Федеральне антимонопольне відомство’ або *Bundesnachrichtendienst*, що перекладається українською як ‘Федеральна служба розвідки’.

Найменш вживаним видом перекладацької трансформації стала транскрипція, яка склала лише 3 % – 3 одиниці перекладу, наприклад, *Bundestag* – ‘Бундестаг’.

При перекладі назв адміністративних установ рівня федеральних земель використовуються наступні види трансформації: калька, субституція, описовий переклад, транскрипція.

Калька склала найбільшу частину трансформації – 65 %, або 24 одиниці, як наприклад у перекладі *Landesverfassungsgericht* – ‘Земельний конституційний суд’.

Наступним видом трансформації став описовий переклад, частка якого склала 23 %, а саме 12 одиниць. Яскравим прикладом цього виду трансформації слугує переклад слова *Landtag* – ‘виборний законодавчий орган у Німеччині’.

Третьє за частотністю місце посідає такий вид трансформації як субституція. Цей вид трансформації складає 10% або 5 одиниць: *Hessisches Kultusministerium* – ‘Міністерство культури землі Гессен’.

Найменш вживаним перекладацьким прийомом є транскрипція. Цей вид трансформації складає лише 2%, відповідно – 1 варіант перекладу: *Landtag* ‘Ландтаг’.

При перекладі назв адміністративних установ місцевого самоврядування Німеччини українською мовою найбільш вживаними стали: калька, описовий переклад, субституція.

Калькування складало 59 %, або 24 одиниці, наприклад, *Hauptamt Leipzig* – ‘Головне управління міста Лейпциг’.

Описовий переклад склав 29 % вибірки, тобто 12 одиниць. Прикладом використання цього виду трансформації став *Amtsgericht Köhn* – ‘Суд нижчої інстанції міста Кьолн’.

Третім за частотністю використання видом перекладацької трансформації стала субституція. Її використання, на відміну від кальки та описового перекладу становить досить невелику частину – лише 12 %, що складає 5 одиниць проаналізованого матеріалу, як у перекладі назви *Amt für Geoinformation und Bodenordnung* – ‘Управління з геоінформації та землекористування’.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що при перекладі назв адміністративних установ Німеччини будь-якого рівня найчастіше використовується калька. Використання при перекладі цього виду трансформації пояснюється загальноприйнятими нормами написання назв адміністративних установ в українській мові. Він допомагає точно передати предметний зміст назви та основні аспекти діяльності установи, бо при калькуванні обирається найбільш наближений до оригіналу варіант перекладу. Субституція використовувалась задля адаптування реалії до іноземної мови. Таке не часте використання транскрипції зумовлено низьким рівнем засвоєності німецьких політичних реалій в українській мові.

При перекладі назв адміністративних установ слід говорити про більш сталу лексику, яка є незмінною і допускає лише незначні відхилення від норми. Назви адміністративних установ той чи іншої країни відносяться до політичних реалій, а їх переклад є уніфікованим. Саме тому така лексика не допускає вільностей та вимагає від перекладача певного рівня знань та підготовки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бархударов Л. С.* Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
2. *Влахов С., Флорин С.* Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Международные отношения, 1980. – 342 с.
3. *Комиссаров В. Н.* Теория перевода / В. Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.

4. Латышев Л. К. Технология перевода: Учеб. пособие для студ. лингв. вузов и фак. / Л.К. Латышев. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2005. – 192 с.

5. Швейцер А. Д. Теория перевода / А. Д. Швейцер. – М.: «Наука», 1988. – 215 с.

*Волковська Анна
Вінниця*

СЛОВЕСНІ ПОЕТИЧНІ ОБРАЗИ В ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ ГРУПИ «THE BEATLES»

Незважаючи на численність робіт, присвячених вивченню пісенних творів групи «The Beatles» (А. Н. Багіров, Н. Ю. Буркін, В. Еверет, Я. Інґліш, Н. Мерсер, А. Поллак та інші), літературна складова їх творчості досліджувалася мало. Поза увагою дослідників залишилася проблема словесних поетичних образів, які функціонують у пісенній ліриці і створюють її образний простір. У нашому конкретному дослідженні ми розглянемо словесні поетичні образи в пісенних текстах зазначеної групи та механізми їх формування.

Серед словесних поетичних образів можна виділити архетипи, стереотипи і новообрази [1]. *Архетипи* – це «колективне позасвідоме», код історії, код культури людства [2: 98]. Архетипні образи створюють світ людських уявлень і задані психічною діяльністю індивіда, вони повторюються в багатьох творах, оскільки архетипи є проявом «колективної душі». Вони відображають міфопоетичну картину світу, в них втілено міфологічні, біблійні та фольклорні знання про світ.

На наш погляд, пісенні тексти досліджуваної групи тяжіють до архетипних словесних образів. Один з них – це образ Мадонни. Слово «Мадонна» запозичене англійською мовою з італійської, де воно використовувалося для звертання до благородної жінки, і тепер найчастіше використовується у зв'язку із зображеннями Діви Марії, матері Ісуса. Образ, в якому Марія зображена з немовлям Христом, називають Мадонна з немовлям. Проте в пісні «The Beatles» він дещо переосмислений.

Lady Madonna

*Lady Madonna, children at your feet, / Wonder how you manage to
make ends meet./ Who finds the money when you pay the rent,/Did you think
that money was heaven sent?/Friday night arrives without a suitcase,/Sunday
morning creeping like a nun ./ Monday's child has learned to tie his bootlace./
See how they run.//*